

Les nacions i els organismes internacionals

Dr. Marc Guerrero i Tarragó

PID_00148947

Universitat Oberta
de Catalunya

www.uoc.edu

Dr. Marc Guerrero i Tarragó

Primera edició: febrer 2010
© Dr. Marc Guerrero i Tarragó
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2010
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Eureka Media, SL

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement (BY) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC, Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya). La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/legalcode.ca>

Introducció

En aquest curs analitzarem, d'una banda, quin ha estat, és i pot ser en el futur el rol internacional de les nacions, d'una altra, el lloc que ocupen en els organismes internacionals.

Per començar, i per tal de comprendre rigorosament el paper que les nacions poden tenir, ens cal interpretar correctament els canvis que s'estan produint en l'àmbit mundial com a conseqüència del procés globalitzador. Aquests canvis han modificat d'arrel les relacions internacionals i han incrementat el nombre d'actors que hi tenen un paper destacat. Les nacions apareixen, com veurem, com un actor nou a tenir especialment en compte donades les seves característiques, que el fan més flexible i apte per als nous temps.

Una certa pèrdua de sobirania per part dels estats tradicionals ha debilitat la lògica interestatal que dominava històricament les relacions internacionals. Actualment, nombroses nacions, amb independència del seu encaix institucional, tenen un paper protagonista en els afers mundials. Si, a més, aquesta nació té voluntat d'autogovern i/o d'autodeterminació, aquest protagonisme esdevé cabdal i un objectiu per si mateix.

Per a una millor comprensió, el curs està dividit en tres mòduls. El primer dota l'estudiant del marc teòric bàsic. En el segon i tercer mòduls s'aprofundeix en el vessant pràctic i més innovador de l'assignatura. Més concretament, en el primer mòdul analitzarem les característiques principals de les relacions internacionals clàssiques i la seva lògica d'actuació. També assenyalarem quins han estat els protagonistes principals d'aquestes relacions, per indicar més endavant quins són els actors emergents nous, com ara les nacions (amb estat o sense), i les característiques principals de la dimensió internacional de les nacions en contraposició amb la diplomàcia clàssica exercida fins ara pels estats tradicionals o com a complement d'aquesta.

En el segon mòdul estudiarem el vessant pràctic de les principals organitzacions i organismes internacionals. Quina ha estat la seva evolució i quin pot ser el seu futur en un món cada cop més multilateral i menys dominat per la superpotència nord-americana. Finalment, en el tercer mòdul indicarem els mitjans que han seguit les nacions per participar en l'àmbit internacional. Així, podrem comprovar quines han tingut més èxit en la seva estratègia de presència i projecció internacionals.

Una característica important del curs és la lectura de casos pràctics d'estudi, i també l'anàlisi de textos fonamentals de la matèria. De fet, l'alumnat farà gran part de la feina a partir d'aquestes lectures i prenent aquest material com a guia. Aquesta guia haurà de servir per al següent:

- Contextualitzar: situar cada lectura en el seu context per a comprendre les implicacions internacionals per a aquella nació.
- Analitzar: donar prou elements que serveixin de coordenades a l'hora d'analitzar els textos i les possibles interpretacions que se'n derivin.
- Concloure: exposar adientment les eines que l'estudiant podrà utilitzar per a detectar els elements centrals que constitueixen les peces seleccionades, de manera que amb aquests coneixements cadascú pugui treure les seves pròpies conclusions.

Esperem que aquests materials siguin de la màxima utilitat per a comprendre una mica més en profunditat les nacions i els organismes internacionals, un tema rellevant en el món global en què vivim.

Objectius

El curs *Les nacions i els organismes internacionals* fa, d'una banda, una introducció a l'alumne sobre quin ha estat, és i pot ser el rol internacional de les nacions i, d'una altra, explica el lloc que ocupen aquestes nacions en els organismes internacionals.

El curs està dividit en tres mòduls:

Mòdul 1: La dimensió internacional de les nacions

Objectius:

- Dotar l'estudiant del marc teòric necessari per a comprendre l'assignatura.
- Analitzar les característiques principals de les relacions internacionals clàssiques i la seva lògica d'actuació.
- Conèixer quins han estat els protagonistes principals d'aquestes relacions.
- Introduir els actors emergents nous, com ara les nacions (amb estat o sense).
- Conèixer les característiques principals de la dimensió internacional de les nacions en contraposició o com a complement de la diplomàcia clàssica exercida fins ara pels estats tradicionals.

Competències:

- Conèixer la teoria clàssica de les relacions internacionals.
- Conèixer els nous enfocaments teòrics de les relacions internacionals.
- Distingir els diversos actors en el nou marc global.
- Capacitat d'anàlisi de l'actuació dels actors emergents nous en l'àmbit internacional.
- Conèixer els elements principals de l'actuació exterior de les nacions.

Mòdul 2: Els organismes i les organitzacions internacionals

Objectius:

- Distingir entre organisme i organització internacional.
- Conèixer les principals organitzacions i els organismes internacionals més rellevants.
- Analitzar l'actuació concreta de les principals organitzacions i organismes internacionals.
- Conèixer-ne l'evolució.
- Preveure'n el futur en un món cada cop més multilateral.

Competències:

- Capacitat de síntesi.
- Anàlisi general de les principals organitzacions i dels organismes internacionals més rellevants.
- Concreció pràctica dels tractats i acords internacionals.
- Extreure conclusions del paper de les nacions en els organismes internacionals.
- Comprensió de les lectures de l'àmbit internacional.

Mòdul 3: Nacions en l'àmbit internacional

Objectius:

- Indicar els diversos mitjans emprats i les vies que han seguit les nacions per participar en l'àmbit internacional.
- Comprovar quines nacions han tingut més èxit en la seva estratègia de presència i projecció internacionals.

Competències:

- Comprensió dels casos d'estudi sobre la projecció internacional de les nacions.
- Contextualització: situar cada lectura en el seu context per a comprendre les implicacions internacionals per a aquella nació.
- Anàlisi i coneixement de les actuacions exteriors governamentals.

- Capacitat de proposar actuacions exteriors de referència.

Continguts

Mòdul didàctic 1

La dimensió internacional de les nacions

Dr. Marc Guerrero i Tarragó

1. Un món pla o un món amb cims?
2. Les relacions internacionals clàssiques: un món de lògica interestatal
3. Nous actors emergents: actors subestats i actors supraestats
4. L'evolució teòrica de les relacions internacionals
5. L'actuació exterior com a necessitat funcional
6. Més enllà dels condicionants funcionals
7. Els orígens de l'actuació exterior de les nacions com a pràctica política generalitzada
8. Conclusions

Mòdul didàctic 2

Els organismes i les organitzacions internacionals

Dr. Marc Guerrero i Tarragó

1. Què és un organisme internacional? Què és una organització internacional?
2. Classificació dels organismes internacionals
3. Evolució dels organismes internacionals i multilateralisme en un món global
4. La internacionalització de la societat civil: les entitats catalanes membres d'organitzacions internacionals
5. Alguns dels principals organismes internacionals
6. Tractats constitutius dels organismes internacionals
7. Casos d'estudi

Mòdul didàctic 3

Nacions en l'àmbit internacional

Dr. Marc Guerrero i Tarragó

1. La paradiplomàcia i les xarxes regionals
2. El regionalisme europeu; el paper de les nacions sense estat
3. El nou paper de les nacions; enfortint la seva capacitat d'acció i influència
4. Casos d'estudi

Bibliografia

Bibliografia de referència

Baumol, William J. (2003). *The Free-Market Innovation Machine: Analyzing the Growth Miracle of Capitalism*. Nova Jersey: Princeton University Press.

Beck, Ulrich (1998). *¿Qué es la globalización?* Madrid: Paidós.

Bull, Hedley (2000). *Hedley Bull on International Society*. Nova York: St. Martin Press.

Cairncross, Frances (2001). *The Death of Distance*. Gran Bretanya: Harvard Business School Press.

Casson, Mark (1982). *The Entrepreneur*. Oxford: Martin Robertson and Co.

Courchene, Thomas J. (1998). *Towards a North American Common Currency: An Optimal Currency Area Analysis*. Kingston, Ontario: Queen's University.

Elgar, Edgar; Djelic, M.; Quack, S. (editors) (2003). *Globalization and Institutions*.

Florida, Richard (2002). *The Rise of the Creative Class*. Nova York: Basic Books.

Florida, Richard (2009). *Les ciutats creatives*. Barcelona: Editorial Pòrtic.

Friedman, Thomas L. (2005). *The World is Flat*. Nova York: Farrar, Straus and Giroux.

García de Enterría, Eduardo (1985). *Estudios sobre autonomías territoriales*. Madrid: Civitas.

Giddens, Anthony (1985). *The Nation-State and Violence* (pàg. 282). Califòrnia: University of Califòrnia Press.

Guibernau, Montserrat (1999). *Nacions sense Estat; nacionalisme i diversitat en l'era global*. Barcelona: Columna.

Hocking, Brian (editor) (1993). *Foreign Relations and Federal States*. Londres / Nova York: Leicester Press.

Hocking, Brian (1993). *Localizing Foreign Policy: Non-Central Governments and Multilayered Diplomacy*. Nova York: St. Martin Press.

Hurrell, Andrew (1995). "Regionalism in theoretical perspective". A: Louise Fawcett; Andrew Hurrell (editors). *Regionalism in World Politics: Regional Organization and International Order*. Oxford: Oxford University Press.

Keating, Michael (1999). "Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies". A: Francisco Aldecoa; Michael Keating (editors).

Paradiplomacy in Action: the Foreign Relations of Subnational Governments. Londres: Frank Cass.

Keating, Michael (2003, octubre). "El nou regionalisme". *Documents de Prospectiva i Estratègia* (núm. 11). Observatori de Desenvolupament Estratègic de Catalunya, Generalitat de Catalunya.

Kinkaid, John (1999). "The International Competence of US States and their Local Government". A: Francisco Aldecoa; Michael Keating (editors). *Paradiplomacy in Action*. Londres: Frank Cass.

Kincaid, John (2003). "Foreign Relations of Subnational Units: Constituent Diplomacy in Federal Systems". A: Raoul Blindenbacher; Arnold Koller (editors) *Proceedings and Plenary Speeches of the International Conference on Federalism 2002*. Mont-real: McGill-Queen's University Press.

Kirzner, Israel (1973). *Competition and Entrepreneurship*. Chicago: University of Chicago Press.

Kirzner, Israel (1979). *Perception, Opportunity and Profit: Studies in the Study of Entrepreneurship*. Chicago: University of Chicago Press.

Latouche, Daniel; Duchacek, Ivo D.; Stevenson, Garth (editors) (1998). *Perforated Sovereignties and International Relations. Trans-Sovereign Contacts and Subnational Governments*. Nova York: Greenwood Press.

Lecours, André (2000). "Ethnonationalism in the West: A Theoretical Exploration". *Nationalism and Ethnic Politics* (núm. 6, pàg. 103-124).

Michaelmann, Hans J.; Soldatos, Panayotis (1990). *Federalism and International Relations. The Role of the Subnational Units*. Oxford: Clarendon Press.

Ohmae, Kenichi (1996). *The End of the Nation-State: the Rise of the Regional Economies*. Londres: Harper Collins Publishers.

Rosenau, James N. (1997). *Along the Domestic-Foreign Frontier: Exploring Governance in a Turbulent World*. Cambridge: Cambridge University Press

Schneider, Mark; Teske, Paul (1992). "Toward a Theory of the Political Entrepreneur: Evidence from Local Governments". *American Political Science Review* (86/3, pàg. 737-747).

Schumpeter, Joseph (1934). *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle*. Cambridge: Harvard University Press.

Schumpeter, Joseph (1942). *Capitalism, Socialism and Democracy*. Nova York: Harper.

Smith, Steve; Baylis, John (1997). *The Globalization of World Politics: an Introduction to International Relations*. Nova York: Oxford University Press.

Steinmo, Sven; Thelen, Kathleen; Longstreth, Frank (1992). *Structuring Politics: Historical Institutionalism in Comparative Analysis*. Cambridge / Nova York: Cambridge University Press.

Stoke, Harold W. (1931). *The Foreign Relations of the Federal State*. Baltimore: John Hopkins Press.

Urgell, Jaume (coordinador) (2003). *Donar protagonisme a Catalunya: acció internacional i política de relacions exteriors catalana*. Barcelona: Editorial Pòrtic.

Wight, Martin (1994). *International Theory. The Three Traditions*. Londres: Leicester University Press.

Woods, Ngaire (2000). *The Political Economy of Globalization*. Basingtoke: Mc-Millan.

